

پوهنتون سلام

پوهنځی شریعات و قانون

پروگرام ماستری تفسیر و حدیث

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

حیوانات یاد شده در قرآن کریم و حکمت های آن

(رساله ماستری)

محصل: حسین الله محمدی

استاد رهنما: دکتور فصیح الله عبدالباقی

سال: 1400 هـ.ش

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری تفسیر و حدیث

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

حیوانات یاد شده در قرآن کریم و حکمت های آن

(رساله ماستری)

محصل: حسین الله محمدی

استاد رهنما: دکتور فصیح الله عبدالباقی

سال: 1400 هـ.ش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارټمنت تفسیر و حدیث

بورډ ماسټری

تصدیق نامه

محترم حسین الله ولد نعمت الله: ID نمبر SH-MST-98-602 محصل دور پنجم تفسیر و حدیث که رساله ماسټری خویش را زیر عنوان: حیوانات یاد شده در قرآن کریم و حکمت های عمده آن به روز چهارشنبه تاریخ ۱۴۰۰/۸/۵ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اسناد بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۳ (نمره به عدد) نود و دو (نمره به حروف) گردید.

موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور محمد عارف عطانی	عضو هیات	
۲	استاد شکرالله مخلص	عضو هیات	
۳	دکتور فصیح الله عبدالباقی	استاد رهنما و رئیس جلسه دفاع	

معاون علمی

امر بورډ ماسټری

خلاصه بحث

بحث روی ذکر حیوانات در قرآن کریم و شرح و بیان اهداف و حکمت های عمده آن یکی از مسائل مهم و اساسی به شمار می رود، چنانچه در بیشتر یک صد و چهل آیت قرآن کریم به حیوانات اشاره شده است و شش سوره قرآن کریم به نام های حیوانات مسمی شده است، از نظر قرآن کریم حیوانات نشانه قدرت الهی مآیت عبرت بشر هستند در آنها منافع بیشماری برای انسانها قرار داده شده است. در آیات مختلف قرآن کریم مردم به شناختن حیوانات تفکر در کیفیت خلقت آنها و کارهایی که میکنند ترغیب شده اند و هرگونه آزار و اذیت کردن حیوان ها کاری زشت و شیطانی شمرده شده است.

از نظر قرآن همه حیوانات زمین و آسمان از قبیل چهارپایان و حیوانات وحشی و پرندگان، گروه هایی مانند انسان هستند و نقش بزرگی در زندگی انسان ها دارند و خداوند پیش از انسان آن ها را به طور طبیعی طریقه زندگی را آموخته است.

ماده خلقت حیوانات و تمام حیواناتی که تولید مثل می نمایند، آب است که به هنگام جفت گیری نر و ماده حاصل می آید و خداوند متعال خلقت چهارپایان را به خودش نسبت داده است و این در حقیقت نشان می دهد که خلقت حیوانات هدفمند و با ارزش است و هیچ یکی از جنبه های روی زمین بدون هدف نمی باشند.

در قرآن کریم روش های استفاده از حیوانات تصریح شده است و بعضی چهارپایان هم برای زینت و زیبایی و هم برای سواری آفریده شده اند و انسان ها می توانند از آن ها به این دو روش بهره گیری نمایند. قرآن کریم تعلیم و آموزش دهی حیوانات شکاری مانند سگ را جواز می دهد تا از این طریق انسان ها بتوانند در شکار حیوانات وحشی استفاده نمایند.

اعجاز قرآن کریم یکی از موضوعات بزرگ این کتاب آسمانی و بی نظیر است که در قرون معاصر بحث روی آن خیلی گسترده شده است، در میان مباحث اعجاز قرآن برخی موارد آن متعلق به حیوانات و نباتات است، به طور مثال زنبور عسل نشانه بزرگ و دلالت کننده بر عظمت خداوند متعال می باشد که در قرآن سوره ای به نام آن مسمی شده است.

واژه های کلیدی: حیوانات، قرآن، حکمت، حیوان

فهرست مطالب

مقدمه: Error! Bookmark not defined.

فصل اول

کلیات و مفاهیم اساسی تحقیق

مبحث اول: تعریف و اقسام حیوان Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: معنای لغوی و اصطلاحی حیوان Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: انواع و اقسام حیوان Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: اطلاق کلمات مترادف با حیوان در قرآن Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: مفهوم دابهة و اطلاق آن در قرآن Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: مفهوم انعام و اطلاق آن در قرآن Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: وحوش Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: طیر Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: اهمیت توجه به حیوانات و نرمی با آن ها از دیدگاه قرآن .. Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: امت بون تمام جنبنده ها مانند انسان ها Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: تشویق قرآن به نرمی در برابر حیوانات Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: حیوانات و ذکر خداوند Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: سخن گفتن حیوانات در قرآن Error! Bookmark not defined.

مبحث چهارم: نامگذاری سوره های قرآن به اسم حیوانات Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: اسامی سوره ها به اسم حیوانات بزرگ Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: اسامی سوره ها به اسم حشرات Error! Bookmark not defined.

فصل دوم

ذکر حیوانات در قرآن کریم

مبحث اول: ذکر حیوانات در قرآن کریم در داستان ها و اندرز های آن **Error! Bookmark not defined.**

مطلب اول: قصه زاغ در داستان دو پسر آدم **Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوم: درس ها و اندرز های این قصه **Error! Bookmark not defined.**

مطلب سوم: هدهد سلیمان علیه السلام **Error! Bookmark not defined.**

مطلب چهارم: درس ها و اندرز های این قصه **Error! Bookmark not defined.**

مطلب پنجم: مورچه سلیمان علیه السلام **Error! Bookmark not defined.**

مطلب ششم: درس ها و اندرز های این قصه **Error! Bookmark not defined.**

مطلب هفتم: بقره بنی اسرائیل **Error! Bookmark not defined.**

مطلب هشتم: درس ها و اندرز های این قصه **Error! Bookmark not defined.**

مطلب نهم: ناقه صالح علیه السلام **Error! Bookmark not defined.**

مطلب دهم: درس ها و اندرز های این قصه **Error! Bookmark not defined.**

مطلب یازدهم: سگ اصحاب کهف **Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوازدهم: درس ها و اندرز های این قصه **Error! Bookmark not defined.**

مطلب سیزدهم: فیل **Error! Bookmark not defined.**

مطلب چهاردهم: داستان حمار عزیز- علیه السلام **Error! Bookmark not defined.**

مطلب پانزدهم: ذکر ماهی در داستان موسی و یونس علیهما السلام **Error! Bookmark not defined.**

مبحث دوم: ذکر حیوانات در امثال، مواعظ و یا به عنوان عذاب الهی **Error! Bookmark not defined.**

مطلب اول: تشبیه عالم بی عمل به حمار **Error! Bookmark not defined.**

مطلب دوم: تشبیه دنیا پرستان به سگ **Error! Bookmark not defined.**

مطلب سوم: تشبیه شرک به خانه عنکبوت **Error! Bookmark not defined.**

مطلب چهارم: تشبیه مردم به پروانه و ملخ در روز قیامت Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: بیان پشه و مگس به عنوان مثالهای بارز در قرآن Error! Bookmark not defined.

مطلب ششم: حیوانات به عنوان عذاب بالای انسان ها Error! Bookmark not defined.

فصل سوم

استفاده از حیوانات و وجوه اعجاز آن ها در قرآن

مبحث اول: خلقت حیوانات و اهداف خلقت آن ها Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: ماده خلقت حیوانات Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: نسبت خلقت چهارپایان به دست خداوند Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: پیدایش حیوانات برای استفاده انسان Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: طرق استفاده از حیوانات در قرآن Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: استفاده از حیوانات در زیبایی زنده گی Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: خلقت برخی حیوانات هم برای زینت و هم برای سواری Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: چهارپایان وسیله منافع زیاد Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: استفاده از پوست و پشم حیوان در رشد اقتصاد و زنده گی Error! Bookmark not defined.

defined.

مطلب پنجم: استفاده از تدبیر در حیوانات برای شناخت خداوند Error! Bookmark not defined.

مطلب ششم: تعلیم حیوانات شکاری و استفاده از آن در شکار Error! Bookmark not defined.

مطلب هفتم: استفاده خوراکی از حیوانات حلال Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: وجوه اعجاز حیوانات در قرآن Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: مفهوم اعجاز قرآن و اهمیت و فواید آن Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: اعجاز در محرّمات غذایی Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: اعجاز قرآن در ذکر مگس Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: زنبور عسل Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: خانه عنکبوت **Error! Bookmark not defined.**

خاتمه 1

الف: نتیجه گیری 1

ب: پیشنهاد ها 3

ج: فهرست آیات **Error! Bookmark not defined.**

د: فهرست احادیث **Error! Bookmark not defined.**

ه: فهرست اعلام **Error! Bookmark not defined.**

و: فهرست منابع **Error! Bookmark not defined.**

خاتمه

در خاتمه این بحث، نتیجه گیری، پیشنهادها و فهرس بیان می شود:

الف: نتیجه گیری

از آنچه تحت عنوان « حیوانات یاد شده در قرآن کریم و حکمت های آن» به بحث گرفته شد به طور خلاصه چنین نتیجه گیری می شود:

1. در بیشتر یک صد و چهل آیت قرآن کریم به حیوانات اشاره شده است و شش سوره قرآن کریم به نام های حیوانات مسمی شده است.
2. از نظر قرآن کریم حیوانات نشانه قدرت الهی مآیت عبرت بشر هستند در آنها منافع بیشماری برای انسانها قرار داده شده است.
3. در آیات مختلف قرآن کریم مردم به شناختن حیوانات تفکر در کیفیت خلقت آنها و کارهایی که میکنند ترغیب شده و در آیات زیادی، انسانها به عبرت گرفتن از بعضی از آنها مانند چهارپایان پرندگان، مورچه ها زنبورهای عسل دعوت شده اند.
4. از نظر قرآن همه حیوانات زمین و آسمان از قبیل چهارپایان و حیوانات وحشی و پرندگان، گروه هایی مانند انسان هستند.
5. حیوانات نقش بزرگی در زندگی انسان ها دارند و خداوند پیش از انسان آن ها را به طور طبیعی طریقه زندگی را آموخته است.
6. برخی از سوره های قرآن کریم به نام حیوانات مسمی شده اند و این امر دلالت بر ارزش و اهمیت حیوانات از نگاه قرآن کریم می کند.
7. از نظر قرآن حیوانات هم مانند انسان ها و سایر موجودات خداوند متعال به پاکی یاد می کنند.
8. خداوند متعال در هر پرنده یک نوع توانایی خاص آفریده است چنانچه هدهد توانایی پرواز به جای های دور، بردن نامه و همچنان کشف آب را دارد.
9. الله متعال عالم بی عمل را به الاغی تشبیه کرده است که کتابهای زیادی را حمل می کند اما به آن عمل نمی کند.
10. ماده خلقت حیوانات آب است و تمام حیواناتی که تولید مثل می نمایند ماده خلقت آنها نطفه ای است که به هنگام جفت گیری نر و ماده حاصل می آید. و حیواناتی که از زمین به وجود می آیند با استفاده از شرایط حاصل از نمناکی و مرطوبی زمین تکثیر می یابند.

11. در قرآن کریم خداوند متعال خلقت چهارپایان را به خودش نسبت داده است و این در حقیقت نشان می دهد که خلقت حیوانات هدفمند و با ارزش است و هیچ یکی از جنبه های روی زمین بدون هدف نمی باشند.
12. یکی از روش های استفاده خوب از حیوانات که در قرآن کریم به آن تصریح شده است، این است که از پوست و پشم حیوانات در ساخت و ساز خانه و رشد اقتصاد استفاده می شود.
13. بعض چهارپایان هم برای زینت و زیبایی و هم برای سواری آفریده شده اند و انسان ها می توانند از آن ها به این دو روش بهره گیری نمایند.
14. قرآن کریم تعلیم و آموزش دهی حیوانات شکاری مانند سگ را جواز می دهد تا از این طریق انسان ها بتوانند در شکار حیوانات وحشی استفاده نمایند
15. اعجاز قرآن کریم یکی از موضوعات بزرگ این کتاب آسمانی و بی نظیر است که در قرون معاصر بحث روی آن خیلی گسترده شده است، در میان مباحث اعجاز قرآن برخی موارد آن متعلق به حیوانات و نباتات است.
16. هنگامی که خداوند -سبحانه و تعالی- چیزی را تحریم می کند، بی تردید بین نتایج آن و علت تحریم یک علت علمی وجود دارد.
17. مگس در نظر عموم مردم یک مخلوق ناچیز، ضعیف و کثیف به شمار می آید که در مکان های پلید زیاد می شود اما از نظر دانشمندان علم بیولوژی این مخلوق اسرار عجیب و غریب دارد.
18. زنبور عسل نشانه بزرگ و دلالت کننده بر عظمت خداوند متعال می باشد که در قرآن سوره ای به نام آن مسمی شده است.

ب: پیشنهاد ها

بعد از اینکه موضوع ذکر حیوانات و حکمت های عمده آن در قرآن کریم، از مطالب و مباحث این تحقیق دانسته شد، مناسب می دانم به عنوان پیشنهادات نکات ذیل را آرایت کنم:

- 1- راجع به نامگذاری سوره های قرآن کریم به نام حیوانات، به یک تن از محصلان ماستری سپرده شود تا یک رساله تحقیقی جداگانه در مور آن نوشته شود.
- 2- موضوع اعجاز قرآن در خصوص حیوانات مورد بحث و تحقیق جداگانه به عنوان رساله ماستری نوشته شود.
- 3- همچنان در مورد پرنده ها و داستان های حیوانات در قرآن کریم، تحقیقات جدید صورت گیرد.
- 4- برخی کتاب هایی که در مورد حیوانات تالیف شده اند از طرف محصلان برنامه ماستری تفسیر و حدیث به زبان های ملی ترجمه شود.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

**پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته
و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:**

salamresearchcentre@salam.edu.af